

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

J m é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Tomáše Langáška (soudce zpravodaj), soudkyně Dity Řepkové a soudce Jana Wintra o ústavní stížnosti stěžovatelky **B. S.**, t. č. ve Věznici Světlá nad Sázavou, zastoupené JUDr. Martinou Hrbatovou, advokátkou, sídlem Karlov 2392/6, Prostějov, proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 1. července 2025 č. j. 13 To 215/2025-44 a usnesení Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 2. června 2025 č. j. 16 Nt 2208/2025-25, za účasti **Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích** a **Okresního soudu v Havlíčkově Brodě** jako účastníků řízení takto:

I. Nezletilé L. R. S. se postavení vedlejší účastnice řízení nepřiznává.

II. Usnesením Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 1. července 2025 č. j. 13 To 215/2025-44 a usnesením Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 2. června 2025 č. j. 16 Nt 2208/2025-25 byla porušena základní práva stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a na rodinný život podle čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

III. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 1. července 2025 č. j. 13 To 215/2025-44 a usnesení Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 2. června 2025 č. j. 16 Nt 2208/2025-25 se proto ruší.

Odůvodnění:

1. V tomto nálezu se Ústavní soud zabývá namítaným porušením ústavně zaručených práv stěžovatelky ve výkonu trestu odnětí svobody, která žádala o jeho přerušení, jelikož se jí narodilo dítě. Obecné soudy její žádost zamítly s odůvodněním, že o dítě fakticky nepečuje, zejména protože bylo dítě umístěno do pěstounské péče. Důvodem pro

pěstounskou péči bylo ale především to, že byla stěžovatelka ve vazbě (a později ve výkonu trestu odnětí svobody).

I.

Skutkové okolnosti posuzované věci a obsah napadených rozhodnutí

2. Stěžovatelka byla trestně stíhána pro přečin krádeže a během vazby, dne X. září 2024, porodila dceru. Po porodu žádala, aby ve výkonu vazby měla dceru u sebe a mohla se o ni starat, její žádost však byla zamítnuta. Jelikož stěžovatelka ani jiná osoba z rodiny stěžovatelky nemohla o dítě pečovat, usnesením Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 26. listopadu 2024 č. j. 0 P 377/2024-61 byla na přechodnou dobu svěřena do pěstounské péče jiných osob.

3. Ze spisu dále vyplývá, že stěžovatelka byla v únoru 2025 pravomocně odsouzena a byl jí uložen trest odnětí svobody v trvání 22 měsíců. V průběhu vazby i výkonu trestu byla stěžovatelka v kontaktu s pěstouny a jejich prostřednictvím i se svou dcerou formou videohovorů i občasných návštěv.

4. V dubnu 2025 podala Okresnímu soudu v Prostějově žádost o přerušení trestu podle § 325 odst. 2 trestního řádu. Jelikož nebyl místně příslušný, postoupil žádost Okresnímu soudu v Havlíčkově Brodě (dále jen „okresní soud“). Stěžovatelka svou žádost odůvodnila tím, že má dítě ve věku do jednoho roku, chce je mít u sebe a nesouhlasí s pěstounskou péčí. V době přerušení trestu si chce zařídit, aby nezletilá byla svěřena do její péče, zajistit si potřebné dokumenty, aby případně mohla nastoupit zpět do výkonu trestu i se svou dcerou.

5. Okresní soud tuto žádost zamítl. Dospěl k tomu, že nejsou naplněny podmínky pro přerušení výkonu trestu, neboť stěžovatelka není matkou pečující o dítě do jednoho roku věku dítěte ve smyslu § 325 odst. 2 trestního řádu. Z odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že přihlédl k tomu, že byla před nástupem do výkonu trestu uživatelkou drog. V době, kdy se měla chovat zodpovědně jako matka, se tak nechovala. Zohlednil i to, že její starší dcera je v pěstounské péči babičky, ani o ni se tedy nestarala. Mladší dcera pak v současné pěstounské péči prospívá a je řádně a kvalitně zajištěna. Přestože stěžovatelka o mladší dceru zájem nyní projevuje, u své starší dcery jako matka selhávala.

6. Proti usnesení okresního soudu podala stěžovatelka stížnost ke Krajskému soudu v Hradci Králové – pobočce v Pardubicích (dále jen „krajský soud“), ten však stížnost v neveřejném zasedání zamítl. Ve svém usnesení uvedl, že zákonem č. 165/2020 Sb. došlo k novelizaci § 325 odst. 2 trestního řádu. Dříve bylo povinností soudu u matky dítěte mladšího jednoho roku přerušit výkon trestu odnětí svobody. Po novelizaci tohoto ustanovení soud nemusí přerušit výkon trestu v případě každé ženy odsouzené za přečin, která porodila dítě, jež nedosáhlo věku jednoho roku, ale jen v případě matky o takové dítě pečující.

7. Krajský soud dále zdůraznil, že nelze pominout skutečnost, že byla nezletilá svěřena do pěstounské péče jiných osob. Ani v případě jejího okamžitého propuštění by tedy stěžovatelka bezprostředně o dítě nepečovala. Navíc okresní soud důvodně poukázal na konkrétní a určité skutečnosti vyvolávající pochybnosti o schopnosti stěžovatelky pečovat o nezletilé dítě. Jelikož stěžovatelka fakticky není matkou pečující o dítě do jednoho roku věku, nebyly naplněny podmínky pro přerušení výkonu trestu. Na závěr

dodal, že stěžovatelce nic nebrání kdykoli navrhnout, aby příslušný soud rozhodl o změně péče o nezletilou.

II.

Argumentace stěžovatelky

8. Stěžovatelka podala prostřednictvím své právní zástupkyně ústavní stížnost proti usnesením okresního a krajského soudu. Podle stěžovatelky obecné soudy porušily její ústavně zaručená práva, zejména právo na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod, ale také její právo na soukromý a rodinný život podle čl. 10 odst. 2 Listiny a čl. 8 Úmluvy.

9. Stěžovatelka namítá, že má nárok na přerušení výkonu trestu do jednoho roku věku její dcery. Usiluje o to, aby jí byla svěřena dcera do péče a přestala být v péči dočasných pěstounů. Jako zásadní považuje skutečnost, že civilní soudy dítě umístily do pěstounské péče s odůvodněním, že je stěžovatelka ve vazbě. Nicméně trestní soudy pak žádost o přerušení výkonu trestu zamítly, protože matka nemá dítě ve své péči. Stěžovatelka si uvědomuje, že je sice recidivistkou, ale její dítě bylo fakticky zbaveno rodiče. Přestože jak civilní, tak trestní soudy argumentují formálně správně, dostaly stěžovatelku do absurdní situace, jelikož si jejich rozhodnutí vzájemně odporují. Rozhodnutími soudů je pak nejvíce poškozeno dítě ve svém právu na matku a rodinný život.

10. Stěžovatelka závěrem navrhuje, aby Ústavní soud napadená rozhodnutí zrušil. Také žádá o to, aby se její dcera stala v řízení o ústavní stížnosti vedlejší účastnicí.

III.

Průběh řízení před Ústavním soudem a procesní předpoklady řízení

11. Ústavní soud zaslal ústavní stížnost účastníkům řízení k vyjádření. Okresní soud ve svém stručném vyjádření pouze uvedl, že odkazuje na odůvodnění svého usnesení. Krajský soud se k ústavní stížnosti nevyjádřil. Jelikož obdržený přípis okresního soudu neobsahoval žádné nové informace či argumentaci, nezasílal jej Ústavní soud stěžovatelce.

12. Ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, která byla účastnicí řízení, v němž byla vydána napadená rozhodnutí, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je právně zastoupena v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*).

13. Ústavní soud rozhodl podle § 44 zákona o Ústavním soudu bez ústního jednání, neboť od něj neočekával další objasnění věci.

14. Ústavní soud nevyhověl žádosti stěžovatelky, aby její nezletilé dceři přiznal postavení vedlejší účastnice. Ústavní soud vychází ze zákonné konstrukce vedlejšího účastenství, která je i v řízení před Ústavním soudem procesním institutem podpory účastníka řízení, na jehož straně vedlejší účastník vystupuje. Nezletilé by postavení vedlejší účastnice tedy přiznáno být mohlo, kdyby podle § 76 odst. 3 zákona o Ústavním soudu prokázala právní zájem na výsledku řízení. Ústavní soud k přiznání postavení vedlejšího účastníka osobě, která nebyla stranou trestního řízení, které předcházelo

podání ústavní stížnosti, přistupuje výjimečně, např. tehdy, kdy přiznání statusu vedlejšího účastníka určité osobě může mít širší dopad a význam pro rozhodování obdobných věcí týkajících se konkrétní právní otázky (např. náleze ze dne 27. června 2023 sp. zn. I. ÚS 631/23, *Zohlednění nejlepšího zájmu dítěte při ukládání trestu jeho rodiči*, bod 18, dále také usnesení ze dne 28. února 2022 sp. zn. II. ÚS 3395/21 anebo usnesení ze dne 15. listopadu 2022 sp. zn. IV. ÚS 2670/22, bod 21).

15. Stěžovatelka v ústavní stížnosti nijak nezdůvodnila, proč by její dceři mělo být přiznáno postavení vedlejší účastnice. I když Ústavní soud nepomíná, že by na ni výsledek řízení o ústavní stížnosti mohl mít určitý dopad, je potřeba přihlídnout k věku nezletilé, k účelu řízení, v němž byla napadená rozhodnutí vydána, ale také k praktickým důsledkům, k nimž by přiznání vedlejšího účastnictví mohlo vést. Řízení o přerušení výkonu trestu jako součást vykonávacího trestního řízení upravuje primárně vztah státu a odsouzeného. I když nebyla dcera stěžovatelky stranou tohoto řízení, její hledisko bylo do řízení vneseno prostřednictvím příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí tím, že si od něj okresní soud vyžádal vyjádření ohledně poměrů dítěte, postavení stěžovatelky a souvisejících okolností. Vyhovění žádosti stěžovatelky o přiznání vedlejšího účastnictví by vzhledem k věku nezletilé muselo být spojeno se jmenováním tohoto orgánu opatrovníkem a jediným praktickým efektem by bylo zajištění jeho opětovného vyjádření. V tomto konkrétním případě by tak těžko mohlo přiznání vedlejšího účastnictví nezletilé reálně naplňovat účel, k němuž by mělo směřovat, tedy podpora účastníka řízení. Z tohoto důvodu se jeví jako nadbytečné postupovat podle § 76 odst. 3 zákona o Ústavním soudu a není důvod k přiznání nezletilé postavení vedlejší účastnice.

IV. Posouzení ústavní stížnosti

16. Ústavní stížnost je důvodná.

A) Obecná východiska

17. Ústavní soud si je vědom specifik vykonávacího trestního řízení, jehož součástí je i rozhodování o přerušení výkonu trestu odnětí svobody, přičemž posouzení podmínek tohoto institutu náleží především do pravomoci obecných soudů [viz náleze ze dne 1. prosince 2005 sp. zn. II. ÚS 715/04 (N 219/39 SbNU 323), *K rozhodování o žádosti odsouzeného o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody*, či ze dne 1. prosince 2015 sp. zn. II. ÚS 2307/15, (N 203/79 SbNU 305), *Posouzení žádosti o upuštění od výkonu zbytku trestu odnětí svobody*]. Na druhé straně však zdůrazňuje, že ani toto řízení se nevymyká garancím práva odsouzeného na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny [viz zejména náleze ze dne 20. dubna 2021 sp. zn. II. ÚS 3063/20 (N 82/105 SbNU 344), *Poskytování lékařské péče ve výkonu trestu odnětí svobody ve světle práva na soudní ochranu*, bod 21].

18. Ústavní soud zásadně nenahrazuje závěry obecných soudů o přerušení výkonu trestu svými vlastními závěry. Nelze ani dovodit existenci základního práva na přerušení výkonu trestu. To však nesnímá ze soudů, jež o žádosti rozhodují, povinnost své rozhodnutí podložit řádně zjištěným skutkovým stavem, interpretovat právní předpisy způsobem chránícím základní práva a svobody osob a své závěry dostatečně odůvodnit a vyvarovat se svévole.

19. V případě rozhodování o přerušení řízení výkonu trestu odnětí svobody podle § 325 odst. 2 a 3 trestního řádu, tedy pro těhotenství anebo mateřství do jednoho roku věku dítěte, pak vstupuje do hry i právo odsouzené na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života dle čl. 10 odst. 2 Listiny, potažmo podle čl. 8 Úmluvy, a také je těsně spojeno s právem na péči o dítě a jeho výchovu podle čl. 32 odst. 4 Listiny.

20. Institut přerušení výkonu trestu v situaci, kdy je vykonáván na těhotné ženě nebo na matce pečující o dítě do jednoho roku věku, představuje do jisté míry vážení veřejného zájmu na ochraně společnosti a práva na soukromý a rodinný život (resp. nejlepšího zájmu dítěte) samotným zákonodárcem. Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody totiž neodmyslitelně představuje omezení práva na rodinný život, které taková odsouzená musí snášet [viz zejména judikaturu Evropského soudu pro lidská práva citovanou v bodu 38 nálezu ze dne 14. dubna 2020 sp. zn. IV. ÚS 950/19 (N 70/99 SbNU 362), *Nejlepší zájem dítěte jako faktor pro neuložení nepodmíněného trestu odnětí svobody jeho rodiči*, či nálezu ze dne 27. června 2023 sp. zn. I. ÚS 631/23]. Zákonodárce však tímto institutem zajistil možnost přerušit výkon trestu odnětí svobody za účelem ochrany práva na rodinný život, které má v zákonem stanovených situacích převážet.

21. Je také třeba připomenout, že i v řízení o přerušení výkonu trestu s ohledem na těhotenství nebo mateřství je potřeba brát v potaz nejlepší zájem dítěte. Účelem takového řízení sice není přímo zasáhnout do právního postavení dítěte (přímo rozhodovat o jeho právech a povinnostech), ale mají na dítě zprostředkovaný právní dopad. Oproti řízením, jejichž stěžejním účelem je upravit práva a povinnosti dítěte, tak v řízení o přerušení výkonu trestu mohou častěji převážet jiné konkurující zájmy nad nejlepším zájmem dítěte, jelikož je jen jedním z vícera zájmů různých dalších subjektů, mezi kterými je třeba vyvažovat (viz body 52 a 53 výše cit. nálezu sp. zn. IV. ÚS 950/19).

22. Popsaná východiska lze tedy shrnout tak, že s uložením nepodmíněného výkonu trestu odnětí svobody rodičům nezletilých dětí je pravidelně spojen zásah do práva na soukromý a rodinný život. Uvedený poznatek, stejně jako nejlepší zájem dítěte, je potřeba brát v potaz v řízení o přerušení výkonu trestu odnětí svobody z důvodu těhotenství či mateřství do jednoho roku věku dítěte. Tento institut a jeho úprava v trestním řádu potom představují konkretizovaný mechanismus směřující k ochraně práva odsouzené na rodinný život.

B) Aplikace na projednávanou věc

23. V nyní projednávané věci nebyla stěžovatelka odsouzena za zvlášť závažný zločin. Je také nesporné, že stěžovatelka porodila dítě, které v době rozhodování obecných soudů mělo méně než jeden rok.

24. Ustanovení § 325 odst. 2 trestního řádu ve znění od 1. ledna 2025 mimo jiné stanoví, že samosoudce „přeruší“ výkon trestu odnětí svobody na matce pečující o dítě do jednoho roku věku, která byla odsouzena za jiný trestný čin než za zvlášť závažný zločin, a to na dobu jednoho roku po porodu. Oproti tomu u žen, které byly odsouzeny za zvlášť

závažný zločin, nemá docházet k automatickému přerušení výkonu trestu odnětí svobody, ale odstavec 3 ustanovení poskytuje soudu prostor pro uvážení.

25. U odsouzených za jiný trestný čin než zvlášť závažný zločin je tedy přerušení výkonu trestu odnětí svobody po naplnění podmínek § 325 odst. 2 trestního řádu obligatorní. To plyne už ze samotného jazykového vyjádření ustanovení (tedy že samosoudce „přeruší“ výkon trestu odnětí svobody), ale také z veřejnoprávní povahy této úpravy a systematického srovnání s formulací dalších odstavců tohoto ustanovení (srov. odstavce 1 a 3). To samozřejmě nijak nevylučuje povinnost soudu přezkoumat, zda byly naplněny všechny předpoklady pro aplikaci daného ustanovení. Jedním z nich je nepochybně také to, že je odsouzená matkou „pečující o dítě do jednoho roku věku“. Nicméně ani tuto podmínku nelze vykládat izolovaně, ale je potřeba přihlédnout k ústavně chráněným hodnotám, ke kterým institut přerušení výkonu trestu pro důvod těhotenství a mateřství směřuje, aby se odsouzená matka neocitla ve slepé procesní uličce.

26. Obecné soudy nepovažovaly v případě stěžovatelky tuto podmínku za naplněnou, což odůvodnily dvěma způsoby. První z nich představoval skutečnost, že dcera stěžovatelky byla svěřena do pěstounské péče. Za druhý okruh důvodů pak lze označit výtky vůči osobě stěžovatelky a pochybnosti o tom, zda by vůbec byla schopna řádně o dceru pečovat. Ani jeden z těchto argumentů však z ústavněprávního pohledu neobstojí.

27. Co se týče prvního důvodu pro nevyhovění stěžovatelčině žádosti – domněle překážce v podobě pěstounské péče – obecné soudy opomenuly, že se u dcery stěžovatelky jedná o přechodnou pěstounskou péči a že hlavním důvodem pro její nařízení byl právě výkon vazby stěžovatelky. Z § 958 občanského zákoníku plyne, že pěstounská péče je namístě, pokud o dítě nemůže osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, je tedy pojmově pouze dočasná. Soud může svěřit dítě do pěstounské péče také jen na přechodnou dobu, což je dále jako zvláštní institut upraveno v § 27a zákona o sociálně-právní ochraně dětí s omezeným trváním nejdéle jeden rok, a soud je povinen nejméně jednou za tři měsíce přezkoumávat důvodnost svěření nezletilého dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu. Obecně však v každém případě u pěstounské péče platí, že po odpadnutí překážky, která brání rodičům v osobní péči, může rodič požadovat dítě zpět do své péče a soud mu vyhoví, pokud je to v souladu se zájmy dítěte (viz § 959 občanského zákoníku).

28. Pro svěřením dítěte do pěstounské péče (obzvlášť u té přechodné) může být mnohdy důvodem jen dočasné omezení svobody rodiče (viz též BARTONÍČKOVÁ, Irena. § 959 [Dočasný charakter pěstounské péče, návrat dítěte k rodičům]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 2). Obecné soudy tedy nemohou pouze s odkazem na rozhodnutí o pěstounské péči (případně jiné náhradní rodinné péči) zamítnout žádost o přerušení výkonu trestu odnětí svobody. V takovém případě je především potřeba zkoumat důvody pro svěřením dítěte do pěstounské péče. Pokud k tomu totiž vedl právě výkon trestu odnětí svobody rodiče takového dítěte, postrádalo by nepřerušení trestu odnětí svobody jakoukoliv logiku a odporovalo by ústavně konformnímu výkladu § 325 odst. 2 trestního řádu s ohledem na to, že by to odsouzenou fakticky přivedlo do slepé procesní uličky a vyloučilo jakoukoliv možnost domoci se svěřením svého dítěte do péče a realizovat své právo na rodinný život.

29. Ústavní soud si vyžádal příslušné rozhodnutí opatrovnického soudu o svěření dcery stěžovatelky do pěstounské péče a z jeho odůvodnění zjistil, že vazba stěžovatelky byla hlavním důvodem pro svěření její dcery do pěstounské péče. Opatrovnický soud sice v odůvodnění rozhodnutí zmiňuje, že matka měla problémy s drogovou závislostí, ale z rozsudku neplyne, že by šlo o klíčový důvod pro rozhodnutí o pěstounské péči – na to lze usuzovat též z toho, že rozhodl jen o přechodné pěstounské péči. Stěžovatelce nelze ani klást k tíži to, že podle rozhodnutí o pěstounské péči se svěřením do pěstounské péče v té době souhlasila. Jednak souhlas rodiče není k svěření dítěte do pěstounské péče nezbytný, jednak je z postupu stěžovatelky zřejmé, že primárně usilovala o to, aby byla dcera v její péči (spolu s ní ve vazbě a následně případně ve výkonu trestu odnětí svobody), ale její žádosti nebylo vyhověno.

30. Ohledně druhého okruhu důvodů směřujících k osobě stěžovatelky pak dospěl Ústavní soud k tomu, že přesahují rozsah okolností, které jsou směrodatné pro rozhodnutí o přerušení výkonu trestu odnětí svobody podle § 325 odst. 2 trestního řádu. Jak Ústavní soud vysvětlil výše, po naplnění předpokladů vyjmenovaných v tomto ustanovení musí soud rozhodnout o přerušení výkonu trestu. Zákon mu nedává možnost uvážení. Obecné soudy ani řádně nevysvětlily, že by k rozšíření zákonem stanovených podmínek dospěly výkladem, a to za použití uznávaných výkladových metod a s přihlédnutím k ústavněprávním limitům právní interpretace. Ostatně pokud soud přijme výklad, který se odchyluje od doslovného znění zákona, musí vysvětlit důvody, které jej k tomu vedly (viz např. nález ze dne 11. září 2024 sp. zn. Pl. ÚS 23/24, bod 34, *Valorizace vnosů při vypořádání společného jmění manželů*) a v případě veřejnoprávní (obzvlášť pak trestněprávní) normy musí zvážit, zda není namíste uplatnit výkladový princip *in favorem libertatis* a zvolit ten výklad, který vůbec, resp. co nejméně, zasahuje do ústavně garantovaných základních práv a svobod (viz nález ze dne 11. března 2025 sp. zn. I. ÚS 1927/24, *Ochrana projevu politické povahy; naplnění znaků trestného činu šíření poplašné zprávy*, bod 17 a tam citovaná judikatura). Těmto principům obecné soudy v napadených rozhodnutích nedostály.

31. Smysl trestního řízení – v tomto případě jeho části spočívající v rozhodování o přerušení výkonu trestu – je jiný než opatrovnické řízení. Trestní soudy v napadených rozhodnutích úvahami o vhodnosti stěžovatelky pro péči o nezletilou v podstatě nahrazovaly rozhodování opatrovnických soudů. Dospěly k tomu, že selhávala v roli matky a není vhodnou osobou pro péči o svou dceru. To ale lze učinit primárně v rámci řízení, které je pro to určené a ve kterém jsou naplněny nezbytné záruky, jako je typický řízení ve věcech péče soudu o nezletilé podle § 466 a násl. zákona o zvláštních řízeních soudních. Účastníkem takového řízení je především samotné dítě, které je ve středu zájmu a které povětšinou zastupuje orgán sociálně-právní ochrany dětí. V takovém řízení jsou také komplexně zjišťovány poměry nezletilého a jeho rodičů, jejich výchovné schopnosti (mnohdy i s využitím znaleckých posudků), mimo jiné také nelze rozhodnout bez ústního jednání [blíže i k relevantní ústavněprávní rovině viz také nález ze dne 13. září 2022 sp. zn. III. ÚS 3146/21 (N 111/114 SbNU 51), *K podmínkám odnětí dítěte z péče rodičů a jeho svěření do pěstounské péče*]. Trestní řízení v marginální části vykonávacího řízení takovými nástroji nedisponuje, směřuje ke zcela jinému cíli a nelze v něm ani dojít ke komplexnímu zhodnocení toho, zda má být dítě v péči matky, či nikoliv. Trestní soudy by proto zásadně neměly na takových okolnostech, v rovině pouhých pochybností o rodičovských schopnostech matky, založit svá rozhodnutí o nepřerušení výkonu trestu odnětí svobody podle § 325 odst. 2 trestního řádu.

32. Pouze pro úplnost Ústavní soud dodává, že jinak by tomu mohlo být u rozhodování soudu podle § 325 odst. 3 trestního řádu, kde je naopak dán soudu prostor pro uvážení a sám má zvažovat jednotlivé zájmy ve hře a rozhodnout, který z nich převáží. Uvedené závěry Ústavního soudu nemusí nutně vylučovat v krajních případech možnost nepřerušit výkon trestu odnětí svobody ani podle § 325 odst. 2 trestního řádu, zejména pro zjevné zneužití tohoto institutu. Dovožovat případné zneužití práva na přerušení výkonu trestu jen z toho, že stěžovatelka nepečovala o svou starší dceru, však jako samostatný důvod neobstojí, navíc *a priori* znemožňuje jakoukoliv možnost stěžovatelky prokázat, že o kontakt se svou dcerou stojí a pečovat o ni bude.

33. Z odůvodnění napadených rozhodnutí je zřejmé, že obecné soudy zvažovaly nejlepší zájem dítěte, když vzaly v potaz to, že je nezletilá svěřena do pěstounské péče a že v ní prospívá. Ačkoli to do jisté míry odpovídá výše nastíněným ústavněprávním východiskům, jedním z hledisek nejlepšího zájmu dítěte je však také zachování jeho rodinných vztahů; oddělení dětí a rodičů, jakkoli nesplňují konvenční představy o ideálních rodičích, má být vždy chápáno jako krajní možnost (podobně citovaný nález sp. zn. III. ÚS 3146/21, *K podmínkám odnětí dítěte z péče rodičů a jeho svěřením do pěstounské péče*, body 23 a 24). Obecné soudy tak na danou situaci nahlížely izolovaně, zejména bez dostatečného zohlednění ústavně zaručených práv stěžovatelky, jejichž ochrana je v rámci trestního řízení primární.

34. V této věci je tedy zřejmé, že přerušení výkonu trestu bylo jediným faktickým řešením, které mohlo stěžovatelce otevřít cestu k vrácení dcery do její péče. Je utopickou představa, že by opatrovnícký soud zrušil dočasnou pěstounskou péči, o které rozhodl především kvůli stěžovatelčině vazbě, pokud by byla stěžovatelka ve výkonu trestu odnětí svobody. Postavením stěžovatelky do takové patové situace proto obecné soudy fakticky odepřely stěžovatelce jakoukoliv možnost získat dceru zpět do své péče, a tím porušily její právo na rodinný život.

V. Závěr

35. S ohledem na výše uvedené Ústavní soud konstatuje, že okresní a krajský soud porušily právo stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a právo na rodinný život podle čl. 10 odst. 2 Listiny. Při rozhodování o stěžovatelčině žádosti o přerušení výkonu trestu odnětí svobody se zaměřily především na to, že je její dcera svěřena do přechodné pěstounské péče, ale nevzaly v potaz, že k tomu došlo primárně kvůli omezení stěžovatelky na svobodě. Odůvodnění napadených rozhodnutí tak ve spojitosti s rozsudkem opatrovníckého soudu o svěřením dcery stěžovatelky do přechodné pěstounské péče vykazuje známky logického rozporu a staví stěžovatelku do bezvýchodné situace. Ani rozšiřování podmínek pro přerušení výkonu trestu o zvažování vhodnosti odsouzené stěžovatelky pro péči o její dítě nelze považovat za ústavně konformní. Tímto extenzivním výkladem, resp. přihlédnutím k takovým okolnostem obecné soudy také porušily ústavně zaručená práva stěžovatelky.

36. Ústavní soud proto ústavní stížnosti vyhověl a napadená usnesení okresního a krajského soudu podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil.

37. Úkolem rozhodujících soudů, vázaných vysloveným právním názorem Ústavního soudu (čl. 89 odst. 2 Ústavy), bude ve věci opětovně rozhodnout. Ústavní soud

nepřehlédli, že dítě stěžovatelky v průběhu řízení dosáhlo věku jednoho roku. Ústavní stížnost byla podána jen pár týdnů před prvními narozeninami dítěte, a byť Ústavní soud rozhodoval urychleně, nebylo možné ústavní stížnosti vyhovět před odpadnutím této podmínky pro přerušení výkonu trestu. Obecné soudy tedy budou opětovně rozhodovat za jiného skutkového a právního stavu. To však není důvod pro nevyhovění ústavní stížnosti stěžovatelky, už jen proto, že součástí výroku je konstatování porušení jejích práv. Je pak na trestních soudech, aby se s uvedenou okolností vypořádaly.

38. Ústavní soud nad výše uvedené poznamenává, že zjištěné porušení práv stěžovatelky by mohlo vést příslušné orgány k opětovnému zvážení žádosti stěžovatelky, aby měla u sebe ve výkonu trestu své dítě, a podílela se tak osobně na jeho péči a výchově. Pokud by to bylo možné, lze předpokládat, že spolupůsobení odborného personálu a vzájemná interakce s dalšími matkami s dětmi ve výkonu trestu odnětí svobody by mohly vést nejen k navázání vztahu stěžovatelky k dceři, ale i k žádoucí změně postoje stěžovatelky k jejímu dosavadnímu způsobu života.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 30. září 2025

Tomáš Langášek
předseda senátu